

İsmet Özel Şiire Damıtılmış Hayat*

S on zamanlarda akademik camia- da İsmet Özel'e yönelik bir hayli çalışma yapıldığını biliyoruz. Bu çalışmaların bir kısmı makale, bir kısmı ise yüksek lisans ve doktora tezi düzeyindedir. Bu çalışmalar sadece İsmet Özel'in şiir ve düşüncesinin anlaşılması için değil, günümüz Türk şiirinin anlaşılması için de son derece önemlidir. Bu tür çalışmalarda zaten şairin mevcut şiir atmosferinden soyutlanarak ele alınması mümkün değildir. Dolayısıyla, bu tür çalışmalar bir bakıma İsmet Özel kadar günümüz Türk şiirine de eğilmek zorunda olan çalışmalardır. Bu yazımızda, söz konusu zorunluluğun hissedildiği bir çalışma ele alınacaktır.

İsmet Özel, Türk şiirinin belki de yaşayan en önemli isimlerinden biridir. Ancak Özel'e atfedilmesi gereken önem, onun şair kimliğiyle sınırlı değil. O, şair kimliğinin yanı sıra düşünür kimliğiyle de öne çıkmış ve yakın dönem düşünce hayatımızda önemli bir figür olmayı başarmıştır. Bu özellikleriyle gerek akademik çevrelerde, gerekse de sanat çevrelerinde hakkında çokça konuşulan, şiiri ve düşüncesi üzerinde ciddi tartışmalar yapılan İsmet Özel ve eserleri, Kırıkale Üniversitesi'nde görev yapan bir

akademisyen tarafından doktora çalışması olarak ele alınmış. Dr. İbrahim Tüzer tarafından yapılan bu çalışma, önce akademik ortamda kabul görmüş, sonra da kamuoyunun takdirine sunulmak üzere Dergâh Yayınları arasında okuyucuya sunulmuş. Özel'in bir "takriz" yazdığı eser toplam 608 sayfadan oluşuyor.

Yayınevi eseri okuyucuya şu cümlelerle takdim ediyor: "Mutlak emniyet'i elde etmiş olmanın şairin benî'ne kazandırdığı güven, *Celladına Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar* adlı şiir kitabındaki metinlerde bütünüyle kendini hissettirmektedir.

Özel, bu bakış açısıyla insanların kendilerine sunulanı kolayca kabul ediyor olmalarını, benliklerine yabancılaşarak "yaşayıp gitme"lerini ve modern dünyanın "şahsiyet"ler üzerinde kurduğu baskı alanlarını ironiyle karışık bir söyleyişle işaret eder.

Burada önemle ayırdına varılması gereken husus, İsmet Özel'in *Geceleyin Bir Koşu*, *Evet*, *İsyan* ve *Cinayetler Kitabı*'ndan bu yana devam eden "sahicilik arayışı"nın herhangi bir yöneline uğramadan devam ediyor olmasıdır.

* İbrahim Tüzer, *İsmet Özel Şiire Damıtılmış Hayat*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2008, 608 s.

Şair, sosyalist çevreden kopup Müslüman dünya görüşüne bağlandıktan sonra da varlıkla ilgili önemli problemini halleden bir ben'in sahibi olarak söz konusu "sahicilik" için "antikonformist" tavrını devam ettirir.

Gerek bireysel gerekse toplumsal kaynaklı olarak devam eden bu tavır, şairin tüm şiir evreninde bir tür şiir yazma dürtüsü olarak belirmektedir.

Nitekim bu durum, bugün de içinde bulunduğumuz zaman diliminde şiir yazmaya devam eden şaire kaynaklık etmektedir."

Eserin birinci bölümü üç ana başlıktan oluşuyor. Yazar, bu üç ana başlık altında İsmet Özel'in hayatı, edebî görüşleri ve yayın faaliyetini inceliyor. İkinci bölümde ise toplam altı başlık altında şairin şiirini ele alıyor. Bu bölümün alt başlıkları oluşturulurken, şairin şiirlerinin adından yararlandığı ve bu şiirlerin onun şiir hayatındaki safhaları belirleme amaçlı kullanıldığı hemen dikkati çekiyor. Bu bölümün alt başlıklarına, safhalara işaret eden tarihlendirmeler de konulmuş. Buna göre İsmet Özel'in şiirinin birinci safhasını 1954-1965 arasında yazdıkları şiirler teşkil etmektedir ve bu bölüme şairin *Geceleyin Bir Koşu* adlı şiiri başlık olmuştur. Bu bölümün altıncı ve son alt başlığında ise 2003-2006 yılları arasında yazılmış şiirler alınmış ve bölümün adı; *Kırılan Kalp*, "*Azalan Yaratıcı Güç*": *Of Not Being A Jew* olarak belirlenmiş. Dolayısıyla eser, İsmet Özel'in ilk şiirlerinden *Of Not Being A Jew* adlı eserini de içine alarak 2006'ya kadar yazdıklarını kapsayan bir çalışma olarak ortaya çıkıyor.

Eserin üçüncü bölümünde ise şairin şiirleri tema ve içerik bakımın-

dan inceleniyor. Bu incelemede de İbrahim Tüzer'in, şiirlere tema bakımından yaklaşırken kronolojiye dikkat ettiğini görüyoruz. Bu bölüm, İsmet Özel'in hayatının değişik dilimlerinde hangi temalara yöneldiğinin tespiti bakımından önemlidir.

Eserin dördüncü bölümünde dil ve üslup bahsi ele alınmış. Bu bölümü sonuç mahiyetindeki Sözün Özeti, Yararlanılan Kaynaklar, Şiirlerinin Kronolojik Listesi, Dizin ve Tablolar Listesi takip etmektedir. Eserde, İsmet Özel'in 1954 ile 2006 yılları arasında yazdığı bütün şiirler, sadece tema ve içerik, dil ve üslup bakımından incelenmekle yetinilmemiş, kelime kelime ve hatta harf harf incelenmiş. Bu bakımdan sondaki tablolar oldukça önemli verilerin bir göstergesi olarak duruyor. İstatistikî bir çalışma özelliği de gösteren eserde şairin anlam dünyasına, ses ve kelimeler aracılığıyla da ulaşılmaya çalışılmış. Şairin, yıllara göre kelime dağarcığında meydana gelen değişiklikler bir bakıma onun fikir dünyasındaki değişimlere de işaret etmektedir. Mesela, şairin yaşadığı değişimden sonra şiirine, yeni dâhil olduğu fikri atmosfere ait kelimelerin hızla sırayet ettiğini bu çalışmada görmek mümkün.

İsmet Özel, esere yazdığı takrizde şöyle diyor: "İbrahim Tüzer'in yazdıklarının, hakkımda daha önce yazılmış olanlardan ciddi farkı var: Bu kitap benim neye müteallik şeyler söylediğimi izah etmiyor. Öncekiler bu konuda hep "aklı evvel" konumunu benimsemekten perva etmedi. Tüzer ise, İsmet Özel okuru olmaktan gocunmadığını "sarılı" bir biçimde beyan etmektedir. Bu kitap daha önce hakkımda yazılanların tümü-

nün hilafına benim söylediklerimin bir şeye taalluk ettiğini gösteriyor. Acaba neye? Her kim yazılanları ta-kipten hoşlanıyorsa İbrahim Tüzer'in tespitlerinden, kendine göre keşiflere açılacaktır. Yine de bu kitabı okuduğunuzda bir sırrı çözmüş olmanın sevincine kavuşmanız bahis konusu değildir."

Eseri okuyunca İsmet Özel'in söylediklerinin bir "sahicilik arayışına" taalluk ettiğini görüyoruz. Bu "sahicilik arayışı"nda şairin, ilk şiirinden son şiirine kadar insanı yani beşeriyeti anlamaya çalışırken kullandığı metodu da ortaya koyuyor Tüzer. Bu metodun adı empatidir. Özel, beşeriyeti kavramaya, anlamlandırmaya çalışırken kendi ben'ini ortaya süren bir şairdir. Bir anlamda meseleyi kendi nefsinde yaşayarak bir hükme bağlamaktadır.

Şiir çözümlerinde araştırmacıların karşılaştığı en önemli problem yöntem problemidir. Bazı şiirler bugüne kadar kullanılan yöntemlerle kendilerini ele vermez. İsmet Özel'in şiiri de kendini kolay ele veren şiirlerden değildir. Nitekim İbrahim Tüzer, eserinin "sözün özeti" bölümün-

de Özel'in şiirine ait birtakım hususiyetlere değindikten sonra bu konuya işaret ederek; "Özel'in şiir metinlerine alışılacalmış bir tarzda bakmak ve onları klasik şiir çözümleme yöntemleri ile tahlil etmek, çoğu zaman istenilen sonuca ulaşmayacaktır. Modern şiir üzerine düşünme biçimleri geliştikçe, İsmet Özel'in şiirleri de daha net anlamlandırma imkânı bulmuş olacaktır." demektedir. Yazar, bu çalışmasında modern ses bilimi yöntemleri dâhil birçok yeni yöntemi başarıyla kullanmıştır. Eser, modern yöntemlerin uygulanmasına bir örnek teşkil etmek bakımından da önemlidir.

Tüzer, çalışmayı yaparken İsmet Özel ile uzun soluklu söyleşiler yapmış, Özel'in görüşleriyle kendi görüşlerini karşılaştırma imkânı bulmuştur. İsmet Özel'in şiirini ve düşüncesini besleyen kaynaklardan, şiirinin karakteristiğine, ses yapısına kadar birçok konuyu ehliyetli bir şekilde ele alıp incelemiş olan bu eser, İsmet Özel'i okuma kılavuzu olarak kullanılması gereken bir eserdir.

Bahtiyar Aslan*

Millî Mecmua Sistemik İndeks**

Türkler, tarihlerinde büyük sanat ve edebiyat hareketleri meydana getirmiş bir millettir. Yaklaşık 27 asırlık edebiyat macerasına imza atmış olan bu milletin eserlerinin pek çoğunun kayıt altında olmadığını söylersek yanlış olmaz. Matbaanın keşfinden önce el yazması ile meyda-

na getirilen eserlerin yeterince çoğaltılmadığını mazeret gösterecek olursak, sayıları az olan bu eserlerin korunması da zordu diyebiliriz. Ancak mazisi bu kadar sağlam olan bu millet, eserlerini gerektiği şekilde korumuş, eserlerinin sistemik analizlerini yapmış ve edebiyat nazariyesi

* Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

** Nuran Özlük, *Millî Mecmua Sistemik İndeks*, 3F Yayınları, İstanbul, 2008, 172 s.